

Hur har pandemin påverkat återbetalningen av studielån?

Under våren 2020 började låntagare höra av sig till CSN för att de på olika sätt drabbats av covid-19-pandemin. Under andra kvartalet kom det till exempel in 25 procent fler ansökningar om att betala mindre jämfört med samma period 2019. Pandemin har lett till fler sjukskrivningar och ökad arbetslöshet, vilket har ändrat förutsättningarna för många människor. Hur har återbetalningen av studielån påverkats under covid-19-pandemin?

Många fler fick rätt att betala mindre

Ungefär 1,7 miljoner personer har studielån hos CSN. Varje år ska låntagarna betala ett visst belopp (årsbelopp) till CSN. Det finns trygghetsregler som bland annat innebär att man kan ansöka om att betala mindre om man har svårt att betala. Under covid-19-pandemin har antalet låntagare som har svårt att betala på sina studielån ökat. Vi har tittat på hur återbetalningen av studielån har påverkats under året 2020.

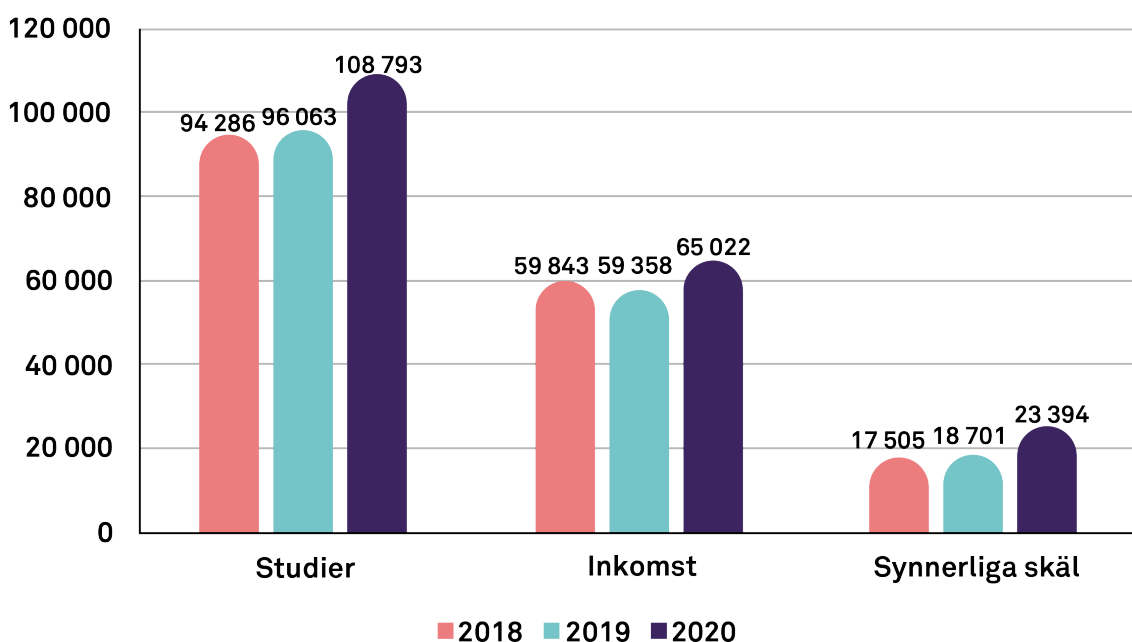
Under 2020 skedde en stor ökning av antalet personer som blev beviljade att betala mindre på sina studielån, så kallad nedsättning. I slutet av året hade 185 100 personer nedsättning av sina årsbelopp, jämfört med 164 200 personer 2019. Det är en ökning med 20 900 personer, eller 13 procent.

En stor del av förklaringen till ökningen av nedsatta årsbelopp är att fler personer studerade under 2020. Studier med studiemedel är en av anledningarna till att få nedsättning. Ökningen av antalet studerande beror i sin tur sannolikt på att fler personer än vanligt har fortsatt studera eller återgått till studier då arbetslösheten har varit högre under pandemin. Ytterligare en förklaring till ökningen av antalet personer med studiemedel är att det så kallade fribeloppet¹ tillfälligt slopades under 2020. Fler som studerar vid sidan av sitt arbete kunde då ta studiemedel.

¹ När man studerar med studiemedel kan man samtidigt ha inkomster upp till ett visst belopp utan att studiestödet påverkas. Detta belopp kallas för fribelopp.

Antalet låntagare som fick årsbeloppen nedsatta med hänsyn till sin inkomst ökade med 10 procent jämfört med 2019.

Antal låntagare som fick lägre årsbelopp att betala med hänsyn till studier, inkomst eller synnerliga skäl 2018–2020.¹

¹ Samma låntagare kan förekomma i flera kategorier eftersom låntagare kan beviljas medsättning av fler än en anledning.

Årsbelopp kan även sättas ned med hänsyn till synnerliga skäl. Exempel på synnerliga skäl är om låntagaren får försörjningsstöd eller om låntagaren drabbas av plötsliga oförutsedda händelser som påverkar ekonomin. Om låntagarens betalningsförmåga har påverkats av covid-19-pandemin har CSN ansett att det har funnits synnerliga skäl för att sätta ned årsbeloppet.

Antalet personer som fick sina årsbelopp nedsatta med hänsyn till synnerliga skäl ökade med 25 procent, från 18 700 till 23 400 personer. Det beror till stor del på att låntagarnas betalningsförmåga under 2020 påverkades av covid-19-pandemin.

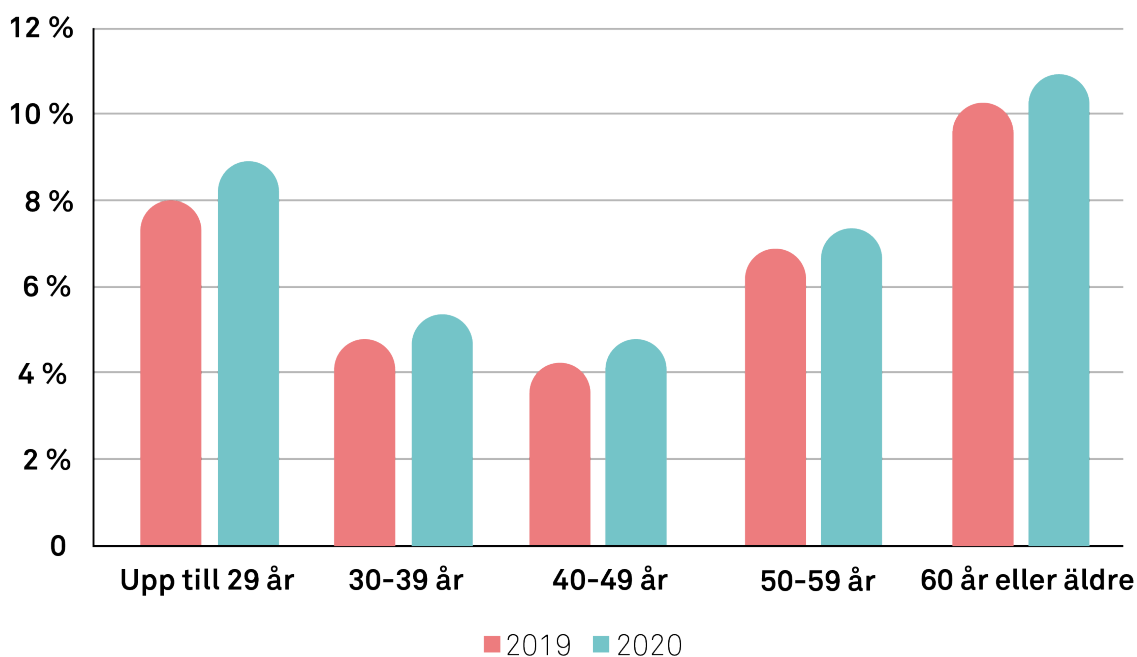
Utöver att fler låntagare än vanligt ansökte om nedsättning av årsbeloppen var det också betydligt fler som använde möjligheten att flytta fram förfalldatum under 2020 jämfört med tidigare år. En del låntagare som har kontaktat CSN har också fått anpassade betalningsplaner, till exempel en omfördelning av beloppen under året.

Bland vilka låntagare ökade nedsättning av årsbeloppen?

Nedsättning med hänsyn till inkomst och synnerliga skäl är lika vanligt bland kvinnor som bland män. Ökningen av dessa typer av nedsättning har också varit lika stor i båda grupperna. Däremot är nedsättning med hänsyn till studier något vanligare bland kvinnor, och ökningen av dessa ärenden har också varit något större bland kvinnor.

Nedsättningarna har ökat i alla åldersgrupper. Andelen låntagare som har nedsättning har dock ökat mest bland låntagare som är 29 år eller yngre. Bortsett från nedsättning med hänsyn till studier är det främst nedsättning med hänsyn till inkomst som har ökat i denna åldersgrupp. Skillnaden mellan olika åldersgrupper kan delvis bero på vilken lånetyp³ låntagarna har.

Andelen låntagare som hade nedsättning med hänsyn till inkomst eller synnerliga skäl 2019–2020. Fördelat efter ålder.^{1,2}

¹ Observera att skalan endast går upp till 12 procent.

² Nedsättning med hänsyn till studier ingår inte i diagrammet, då denna typ av nedsättning inte kräver någon ansökan från låntagaren. Men även denna typ av nedsättning har ökat inom alla åldersgrupper, framför allt bland låntagare upp till 29 år.

De som ska betala på sitt studielån för första gången får oftare nedsättning av årsbeloppen än övriga låntagare. Nya återbetalare var också den grupp där nedsättningarna ökade mest under pandemin.

³ CSN administrerar återbetalningen av tre typer av lån för studier: studiemedel (lån tagna före den 1 januari 1989), studielån (lån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001), annuitetslån (lån tagna efter den 30 juni 2001). Vilken typ av lån man har beror på när man studerat.

Alla tre typer av nedsättningar ökade mer bland nya återbetalare än bland övriga låntagare.

Att nedsättning ökade mest bland nya återbetalare skulle kunna bero på att det är svårare att komma in på arbetsmarknaden efter avslutade studier under den pågående pandemin, när arbetslösheten har ökat. Nya återbetalare är ofta yngre än den genomsnittliga återbetalaren av studielån. Arbetslösheten har också ökat mest bland unga.⁴

Nedsättning av årsbeloppet är inte lika vanligt bland utlandsbosatta låntagare som bland dem som bor i Sverige. Under pandemin ökade dock även antalet låntagare i utlandet som fick nedsättning, med 7 procent. Framför allt ökade antalet utlandsbosatta låntagare som fick nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl, från 408 till 947 personer, vilket är en ökning med hela 132 procent.

Två länder där nedsättning av årsbeloppen ökade särskilt mycket är Italien och Spanien. Där ökade antalet personer som fick någon form av nedsättning med 25 respektive 22 procent. Dessa är också länder som har varit hårt drabbade av covid-19.

Låntagare som tidigare inte har haft betalningsproblem

CSN har följt upp 121 ärenden där årsbeloppet sattes ned med hänsyn till att låntagarnas betalningsförmåga hade påverkats av covid-19-pandemin. Vi såg då att många av dem som sökt och fått nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl var egenföretagare och personer som arbetar inom underhållningsbranschen. Även låntagare bosatta utomlands har i hög grad ansökt om och fått nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl. I många av fallen handlade det om låntagare som hade betalat sina studielån enligt plan och som inte hade ansökt om nedsättning tidigare.

Många av dem som påverkats av pandemin fick årsbeloppet delvis nedsatt och skulle börja betala igen senare under 2020. De flesta började också betala igen enligt sina ordinarie betalningsplaner. Det tyder på att en tillfällig betalningslättning var tillräcklig för dessa låntagare.

Återbetalningsgraden har ökat

För att se hur återbetalningen av studielån fungerar följer CSN den så kallade återbetalningsgraden, det vill säga hur mycket som betalas in under ett år i förhållande till det som ska betalas.

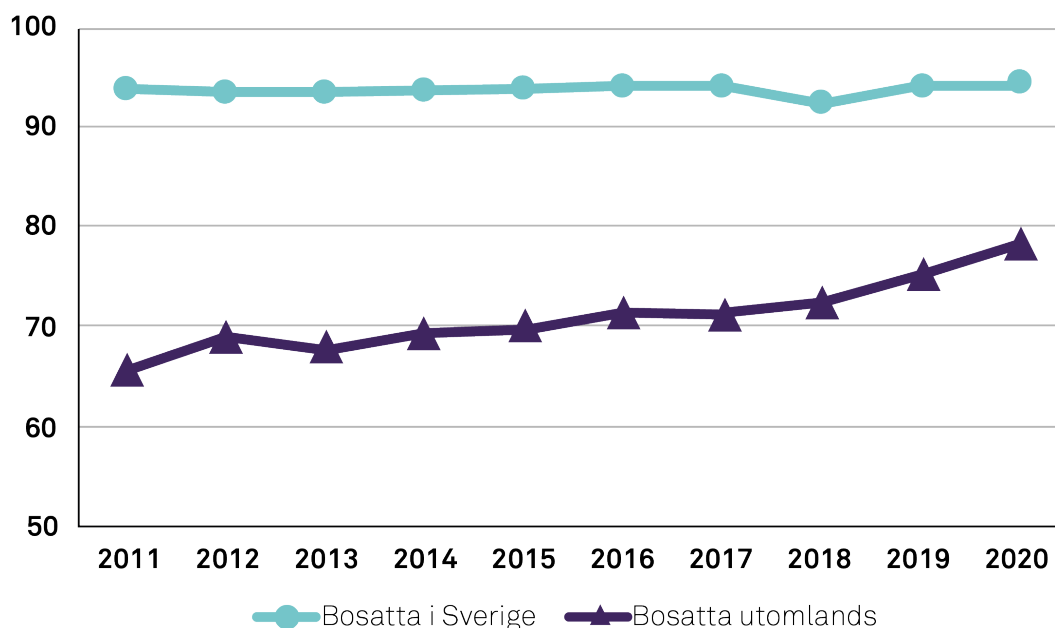
Återbetalningsgraden har ökat under många år, och fortsatte göra det även under 2020, trots pandemin. Under 2020 betalade låntagarna in 92,4 procent av det debiterade beloppet, jämfört med 92,1 procent året innan. Framför allt ökade återbetalningsgraden för utlandsbosatta låntagare, från 75,2 procent år 2019 till 78,2 procent år 2020.

Nedsättning ökade mest bland nya återbetalare.

⁴ SCB (2020). Fortsatt svår arbetsmarknad för ungdomar (scb.se), 2020-08-20. Hämtad 2021-02-26.

Andelen inbetalt av debiterat årsbelopp 2011–2020. Fördelat efter låntagare bosatta i Sverige och låntagare bosatta utomlands.¹

¹ Observera att skalan börjar vid 50 procent.

Att återbetalningsgraden fortsatt att öka tyder på att låntagarna har fortsatt att betala på sina studielån trots pandemin och dess konsekvenser, eller att de har nyttjat trygghetsreglerna. När fler låntagare får sina årsbelopp nedsatta minskar också det totala belopp som ska betalas in. Det innebär att återbetalningsgraden påverkas av att årsbeloppet sänks för låntagare som har svårt att betala. Att återbetalningsgraden ökar betyder därmed inte nödvändigtvis att låntagarnas betalningsförmåga har stärkts.

Färre låntagare hos Kronofogden

Antalet låntagare som inte betalade i tid fortsatte att minska, trots pandemins påverkan på ekonomin. Antalet personer som fått påminnelseavgifter har minskat under flera år, och minskningen fortsatte under år 2020.

För låntagare som inte betalar trots påminnelser och betalningskrav överlämnar CSN obetalda årsbelopp till Kronofogden. I december 2020 hade 73 600 personer studielån hos Kronofogden, vilket är en minskning med drygt 5 100 personer jämfört med 2019. Totalt hade 5 procent av samtliga återbetalningsskyldiga låntagare en låneskuld hos Kronofogden vid årets slut.

I slutet av 2020 var den totala låneskulden hos Kronofogden 1,3 miljarder kronor. Kravbeloppet har minskat med 55 miljoner kronor sedan 2019. Antalet personer med skuld hos Kronofogden minskar dock snabbare än skuldbeloppet, vilket gör att det genomsnittliga kravbeloppet per person ökar. Det är alltså färre låntagare som har studielån hos Kronofogden, men deras skulder ökar.

Trygghetsreglerna och anpassningar i betalningsplaner verkar ha varit tillräckliga

Covid-19-pandemin har haft en påverkan på återbetalningen av studielån för en del av CSN:s låntagare. Framför allt har antalet och andelen låntagare som använder trygghetsreglerna ökat: fler har ansökt om att få betala mindre och har fått sina årsbelopp nedsatta. Fler låntagare än vanligt har också valt att fortsätta studera under 2020. Det innebär att många låntagare inte behövde betala på sina studielån under året, eller delar av året.

Betydligt fler låntagare har även använt möjligheten att skjuta upp månadsbetalningen under 2020. Trots pandemin har återbetalningsgraden för studielån ökat och antalet låntagare som fått påminnelseavgifter och haft belopp hos Kronofogden har minskat. Det verkar därmed som att möjligheten att få sin återbetalning anpassad utifrån sin ekonomiska situation har varit tillräcklig för att underlätta för de låntagare som har drabbats ekonomiskt av pandemin under 2020.

Ju längre låntagarnas ekonomi påverkas av pandemin, desto mer troligt är det dock att fler kan få problem att betala på sina studielån. Det kan därför hända att vi kommer att se fler effekter av pandemin längre fram.

FAKTA OM NEDSÄTTNING

Om man har svårt att betala sitt årsbelopp till CSN kan man ansöka om att betala mindre. Det kallas för nedsättning. Låntagare kan få nedsättning med hänsyn till sin inkomst, vid studier med studiemedel och med hänsyn till synnerliga skäl.

Nedsättning med hänsyn till inkomst

Låntagare kan få årsbeloppet nedsatt till 5 procent av sin årsinkomst före skatt. Efter 50 års ålder kan årsbeloppet sättas ned till 7 procent av inkomsten. Då ska även eventuell förmögenhet räknas med. Andra regler gäller för lån tagna före den 30 juni 2001.

Nedsättning med hänsyn till studier

Om man studerar får man automatiskt nedsättning av årsbeloppet under den period som studiemedel betalas ut.

Nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl

Exempel på synnerliga skäl är om låntagaren regelbundet får försörjningsstöd eller om låntagaren har en tillfälligt begränsad betalningsförmåga på grund av oförutsedda händelser.

Kontaktperson:

Malin Lundquist
Arbetar med
uppföljning och statistik
Malin.lundquist@csn.se

Vi gör studier möjligt.

[csn.se](https://www.csn.se)